

§ 18

Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun maksuttomuus laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvilla opiskelijoilla

HEL 2022-000347 T 02 05 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi vammaispalvelulain (380/1987) mukaisen kuljetuspalvelun opiskelumatkojen maksuttomuuden 1.1.2022 lukien laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvilla opiskelijoilla. Opiskelijan tulee ilmoittaa vammaistyöhön kuulumisestaan laajennetun oppivelvollisuuden piiriin.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Jonna Weckström, vammaisten sosiaalityön päällikkö, puhelin: 310 89545
jonna.weckstrom(a)hel.fi
Niko Reunanen, kuljetuspalvelupäällikkö, puhelin: 310 51991
niko.reunanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Vammaisneuvosto kuljetuspalvelun maksuttomuus oppivelvollisuuden piiriin kuuluvilla opiskelijoilla
- 2 Vammaisneuvosto kuljetuspalvelun maksuttomuus oppivelvollisuuden piiriin kuuluvilla opiskelijoilla_henkilötiedot suojattu

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Oppivelvollisuus on laajentunut ja koskee kaikkia niitä, jotka päättävät peruskoulun 1.1.2021 jälkeen. Oppivelvollisuus jatkuu 18 ikävuoteen saakka tai siihen asti, kunnes nuori on suorittanut toisen asteen koulutuksen. Muutokset tulevat voimaan ikäluokka kerrallaan. Ensimmäinen laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluva ikäluokka oli keväällä 2021 peruskouluopintonsa päättäneet opiskelijat. Ennen tätä peruskoulunsa päättäneet opiskelijat eivät kuulu laajennetun oppivelvollisuuden piiriin.

Koulukuljetusten ja opiskelumatkojen järjestäminen

Kunta tai koulutuksen järjestäjä ei ole velvollinen järjestämään toisen asteen koulutuksessa oleville oppivelvollisille koulukuljetusta. Koulutuksen järjestäjä voi kuitenkin vapaaehtoisesti järjestää opiskelijoille mahdollisuuden koulukuljetukseen. Koulumatkatukilain (48/1997) mukaan koulumatkatuki maksetaan koulutuksen järjestäjälle, jos se järjestää opiskelijoilleen koulukuljetuksen. Riippumatta siitä, onko helsinkiläinen vaikeavammaisen henkilö toisen asteen opiskelija, tulee kaupungin sosiaali- ja terveystoimi järjestämään opiskelijan kuljetuksen opiskelupaikkaan.

Helsingissä toimivat toisen asteen koulutuksen järjestäjät eivät ole tois-
laiseksi päättäneet järjestää koulukuljetuksia toisen asteen koulutuksessa oleville. Tästä syystä vammaistyö järjestää helsinkiläisten vaikeavammaisten opiskelijoiden kaikki opiskelumatkat jatkossakin.

Vammaispalveluasetuksen (759/1987) 6 §:n mukaan kuljetuspalveluja on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömät opiskeluun liittyvät matkat. Opiskelumatkat ovat kodin ja opiskelupaikan välillä tehtäviä matkoja. Matkoja haetaan vammaistyöstä kuten muitakin vaikeavammaisten kuljetuspalveluja. Hakemuksen liitteenä tulee toimittaa voimassa oleva todistus opiskeluoikeudesta.

Vammaispalvelulain mukaisten opiskelumatkojen asiakasmaksu

Tällä hetkellä vammaispalvelulain mukaisista vaikeavammaisten henkilöiden työ- ja opiskelumatkoista peritään omavastuuosuutena pääsääntöisesti kulloinkin voimassa olevan julkisen joukkoliikenteen AB-alueen kertalipun tai 30 päivän lipun hinta sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksen 21.5.2019 § 98 mukaisesti. Opiskelijoiden omavastuuosuus määräytyy samoin alennusperustein kuin julkisen joukkoliikenteen vastaavat maksut.

Opiskelumatkan asiakasmaksu on 35,90 euroa kuukaudessa vuonna 2022.

Koulumatkatuki

Maksuttomaan koulutukseen oikeutetun opiskelijan on mahdollista saada Kansaneläkelaitoksen (Kelan) koulumatkatukea, jos hänellä on vähintään 10 matkapäivää kalenterikuukaudessa ja jos koulumatka on vähintään 7 kilometriä yhteen suuntaan. 0–7 kilometrin koulumatkoista opiskelijat maksavat matkan itse. Matkalipun hinta ei vaikuta tuen saamiseen. Koulumatkatuki korvaa koulumatkojen kustannuksia.

Opiskelija voi saada koulumatkatukea ensisijaisesti julkisella liikenteellä matkustamiseen tai koulukuljetukseen. Jos opiskelija ei voi käyttää julkista liikennettä tai koulukuljetusta, hän voi saada tukea itse järjestettyyn kulkutapaan, esimerkiksi omalla autolla kulkemiseen. Koulumatkatukea ei voi saada vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun tai sen asiakasmaksuihin. Tosiasiallisesti niitä opiskelijoita, joille matkatukea ei Kelan kautta saada, on Helsingissä noin 20 henkilöä vuodessa. Näiden henkilöiden koulumatkatukien selvittäminen ja seuranta vaativat henkilötöyöaikaa ja resursseja enemmän kuin kuljetusten asiakasmaksuilla voidaan kattaa.

Yhteenveto

Nykyinen sääntely ja palvelujen järjestämistapa on johtanut tilanteeseen, jossa laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeavammaiset opiskelijat ovat opiskelumatkoihin maksuttomuuden osalta osin epäyhdenvertaisessa asemassa verrattuna muihin oppivelvollisuuden piiriin kuuluviin opiskelijoihin.

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) näkemyksen mukaan silloin, kun koulumatkatuen saamisen edellytykset täyttyisivät koulumatkatukilain perusteella yli 7 kilometrin matkojen osalta, mutta vammaisen opiskelija ei voi vammansa vuoksi esimerkiksi käyttää joukkoliikennettä eikä näin hyödyntää koulumatkatukea, vaan saa kuljetuspalvelut vammaispalvelulain perusteella, olisi yhdenvertaisuuden vuoksi perusteltua jättää häneltä omavastuu perimättä vammaispalvelulain mukaisista yli 7 kilometrin kuljetuspalvelumatkoista.

STM:n mukaan peruste maksun perimättä jättämiselle on vammaispalvelulain tarkoitus edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Lain tarkoitus toteuttaa perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaista yhdenvertaisuutta, jota arvioitaessa tulee tässä tilanteessa verrata oppivelvollisuuden piiriin kuuluvia vammattomia ja vammaisia opiskelijoita. Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen, ja perustuslakivaliokunnan tulkinnan mukaan maksuton perusopetus kattaa kaiken oppivelvollisuuteen kuuluvan koulutuksen. Perustuslakivaliokunta on todennut maksuttomuuden kattavan myös tarpeelliset koulukuljetukset.

Tilanne koskee Helsingissä noin 370 suomenkielisen opetuksen kehitysvammaista nuorta, joista on vaikeavammaisia lapsia 46. Vuodelle 2022 voidaan arvioida, että jatkuvan oppivelvollisuuden piiriin nousee kokonaisuutena noin 20 oppilasta ja heistä vaikeavammaisia on arviolta viisi. Tiedossa ei ole, kuinka monella heistä opiskelumatka on yli 7

kilometriä pitkä. Lisäksi tilanteen arvioidaan koskevan vuosiluokittain alle 10 lukio-opetuksen tai ammatillisen opetuksen opiskelijaa, kuten esimerkiksi yksityisessä Marjatta-koulussa opiskelleita kuutta oppilasta vuonna 2021.

Kustannusvaikutukset

Asiakasmaksujen poistaminen 2. asteen opiskelumatkoista laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluilta vaikeavammaisilta opiskelijoilta ei johda merkittäviin asiakasmaksutulojen alentumiseen (arviolta asia koskee noin 20 oppilasta, arvio noin 650 euroa kuukaudessa, noin 6000 euroa vuodessa, jos opiskelua on keskimäärin 9 kuukautta vuoden aikana). Syy tähän on se, että asiakkaiden asiointi- ja vapaa-ajan matkat ovat jatkossakin maksullisia. Suurimmalla osalla opiskelijoista on opiskelumatkojen lisäksi 18 asiointi- ja vapaa-ajan matkaa, joista he maksavat jatkossa käytön mukaan omavastuuosuutena 1,40 euroa yhdensuuntaista matkaa kohden (enintään 25,20 euroa kuukaudessa). Muutoksen piiriin kuuluvilla opiskelijoilla säästö asiakasmaksuissa opiskelijaa kohden on keskimäärin 9,60 euroa kuukaudessa.

Huomioitavaa kuitenkin on, että muutoksen kustannukset kasvavat uusien vuosiluokkien myötä yhä useamman nuoren kuuluessa laajennetun oppivelvollisuuden piiriin (arvio 2022 syyskausi, 40 oppilasta, kustannusvaikutus noin 12000 euroa vuodessa).

Vammaisneuvoston kuuleminen

Vammaisneuvosto on antanut lausuntonsa 5.12.2021. Vammaisneuvosto pitää tärkeänä vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun opiskelumatkojen maksuttomuutta laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvilla opiskelijoilla. Se lisää vaikeavammaisten opiskelijoiden hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta suhteessa muihin oppivelvollisuuden piiriin kuuluviin opiskelijoihin.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun opiskelumatkojen maksuttomuus laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluilta opiskelijoilta lisää vaikeavammaisten opiskelijoiden hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta muihin oppivelvollisuuden piiriin kuuluviin opiskelijoihin.

Toimivaltaperuste

Helsingin kaupungin hallintosäännön 10 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan, ellei toimivallasta ole muutoin säädetty tai määrätty, toimialalautakunta omalla toimialallaan päättää tai hyväksyy perusteet ja rajat, joiden mukaan viranomainen päättää, hinnoista, maksuista, vuok-

01.02.2022

Asia/8

rista ja korvauksista sekä vapautuksesta toimialalle kohdistettavan maksun, korvauksen ja muun saatavan suorittamisesta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Jonna Weckström, vammaisten sosiaalityön päällikkö, puhelin: 310 89545
jonna.weckstrom(a)hel.fi
Niko Reunanen, kuljetuspalvelupäällikkö, puhelin: 310 51991
niko.reunanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Vammaisneuvosto kuljetuspalvelun maksuttomuus oppivelvollisuuden piiriin kuuluvilla opiskelijoilla
- 2 Vammaisneuvosto kuljetuspalvelun maksuttomuus oppivelvollisuuden piiriin kuuluvilla opiskelijoilla_henkilötiedot suojattu

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta